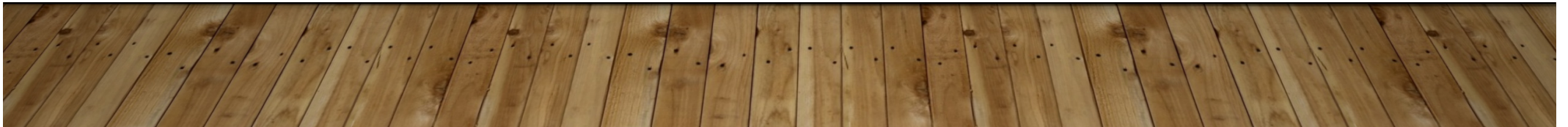

Μάθημα 5, 2/11/2023

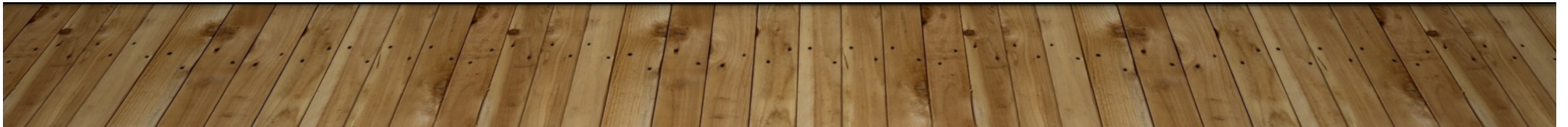
ΛΕΞΙΚΟΛΟΓΙΑ, Ζ' ΕΞΑΜΗΝΟ

1ο ΦΥΛΛΑΔΙΟ ΑΣΚΗΣΕΩΝ

ΑΝΑΤΡΟΦΟΔΟΤΗΣΗ - ΣΥΖΗΤΗΣΗ

ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ

ΔΙΑΚΡΙΣΗ ΕΝΝΟΙΩΝ

→ Λεξικό (lexicon)/Λέξεις (lexis): πλήρες απόθεμα όλων των λέξεων μιας γλώσσας (Chomsky, 1965)

→ Λεξιλόγιο (vocabulary): υποσύνολο του λεξικού

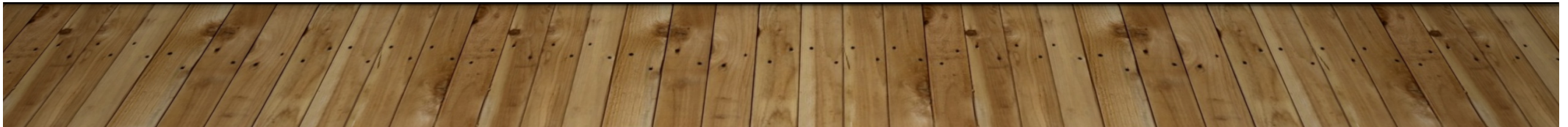
→ Νοητικό λεξικό (mental lexicon): εσωτερικευμένη λεξική γνώση των ομιλητών / τριών

γνώση για τις λέξεις της γλώσσας

ΓΝΩΣΗ ΤΩΝ ΛΕΞΕΩΝ

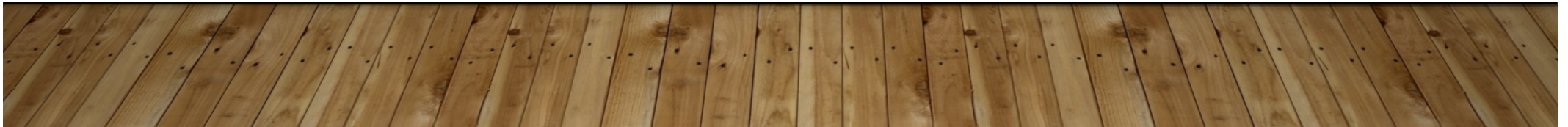
Τι σημαίνει γνωρίζω μια λέξη;

γάτα

ΓΝΩΣΗ ΤΩΝ ΛΕΞΕΩΝ

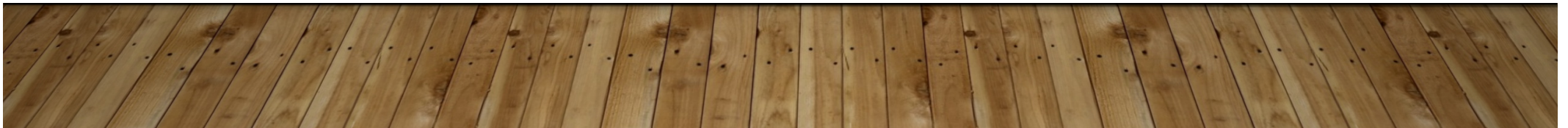
- **αναγνώριση και γνώση της προφοράς**
- **αναγνώριση και γνώση της γραφής**
- **κατανόηση και χρήση στο κατάλληλο περιβάλλον**
- **αναγνώριση και χρήση των μορφολογικών τύπων**

ΓΝΩΣΗ ΤΩΝ ΛΕΞΕΩΝ

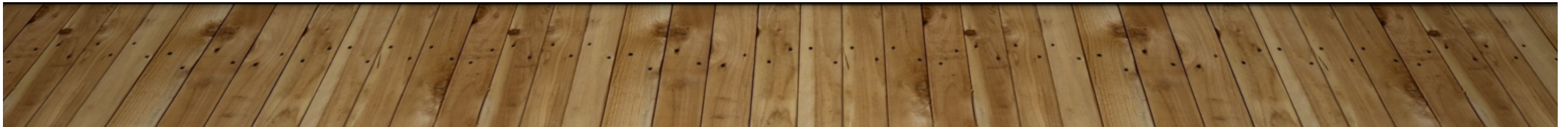
- προσδιορισμός των συντακτικών λειτουργιών και δυνατότητα ανάλογης χρήσης
- γνώση της συνδυαστικότητάς της (σύνθετα, ιδιωματισμοί)
- διαφορετικές δυνατότητες ερμηνείας μιας λέξης ανάλογα με τα περικείμενα
- κοινωνικές συνθήκες που επιτρέπουν ή δεν επιτρέπουν τη χρήση της σε μια συγκεκριμένη περίπτωση

Singleton (2000: 161)

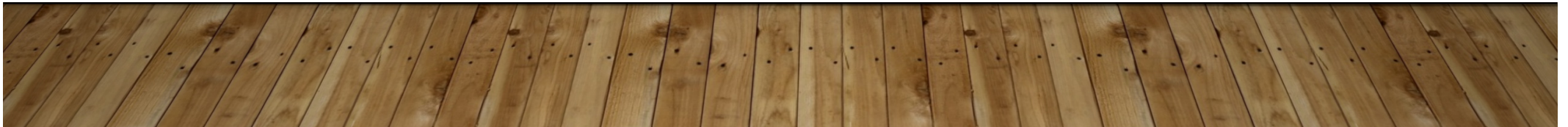
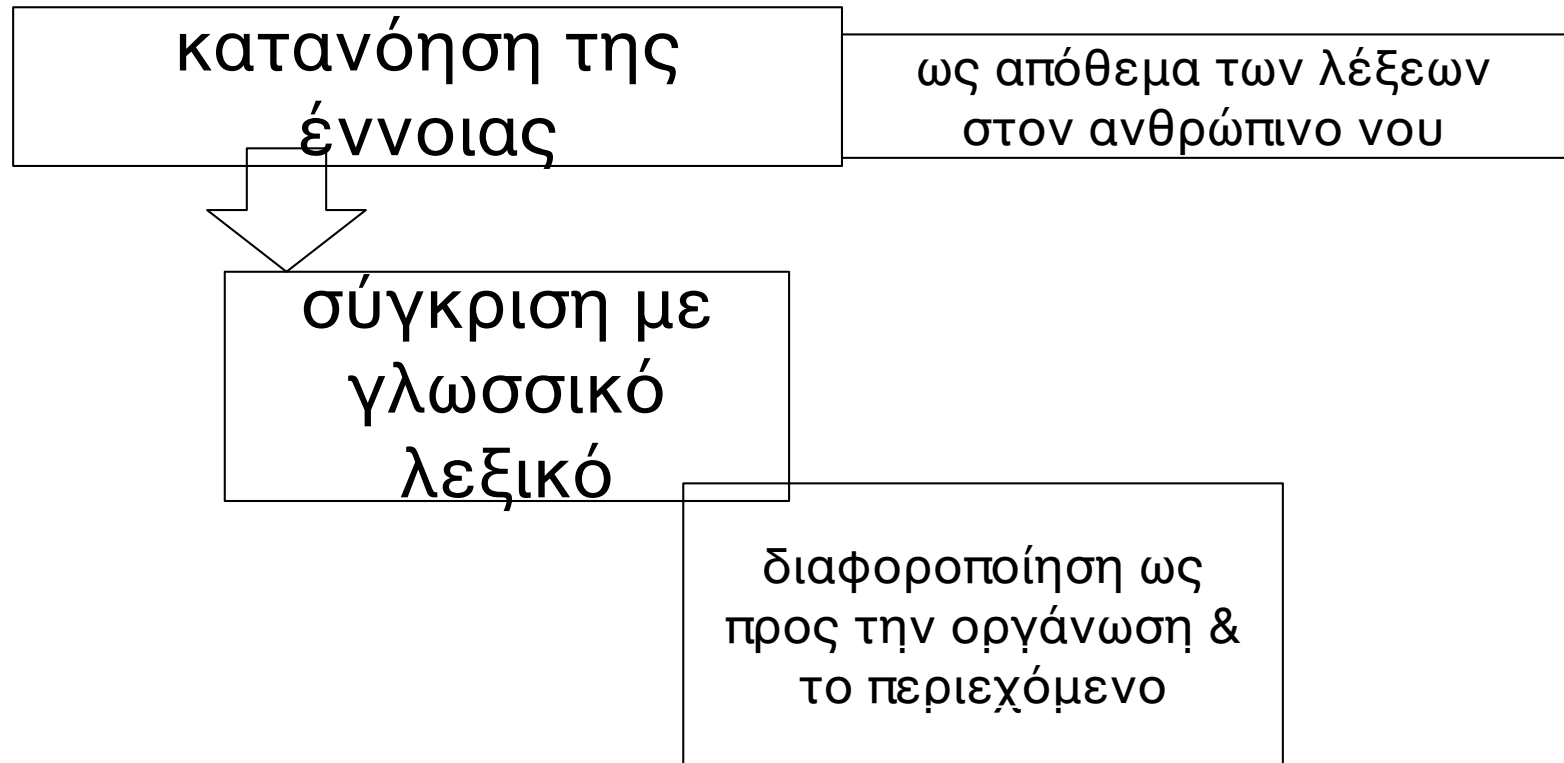

ΓΝΩΣΗ ΤΩΝ ΛΕΞΕΩΝ

Τα στοιχεία που συνιστούν την έννοια της «λέξης» δεν είναι απλώς καταχωρημένα σε ένα βιβλίο αναφοράς (λεξικό) αλλά αποτελούν συστατικά της λεξικής γνώσης των ομιλητών/τριών

ΝΟΗΤΙΚΟ ΛΕΞΙΚΟ & ΓΛΩΣΣΙΚΑ ΛΕΞΙΚΑ

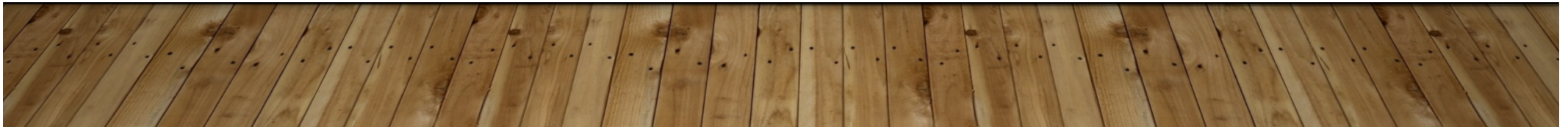

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΟΡΓΑΝΩΣΗ

ΓΛΩΣΣΙΚΟ ΛΕΞΙΚΟ

ΝΟΗΤΙΚΟ ΛΕΞΙΚΟ

- **Λήμματα κατ' αλφαβητική σειρά – εύκολη & γρήγορη αναζήτηση**

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΟΡΓΑΝΩΣΗ

- Παραδρομές ομιλίας (σαρδάμ)

Ο Γιάννης πήρε φόρα.

φοράδα η [foráða] O26 : 1. το θηλυκό άλογο. ΦΡ χέστηκε η ~ στ' αλώνι, δε συνέβη τίποτα σοβαρό, σπουδαίο, δεν είναι τίποτα, είναι ασήμαντο· ΣΥΝ ΦΡ κτ. τρέχει στα γύφτικα. 2. (μειωτ.) για μεγαλόσωμη και άχαρη γυναίκα· αλόγα. φοραδίτσα η ΥΠΟΚΟΡ.

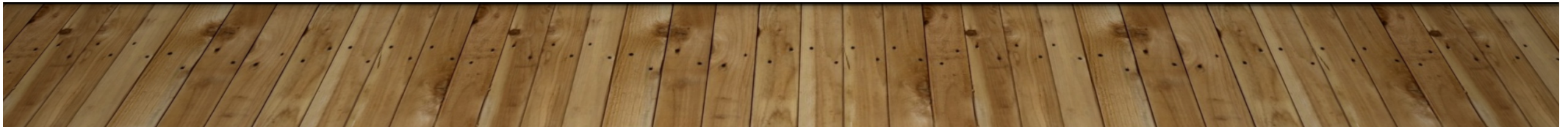
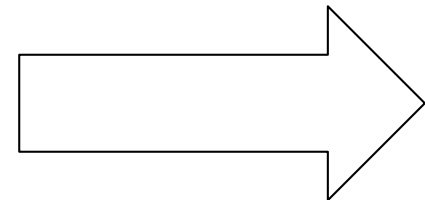
φορατζής ο [foradzís] O8 : (παρωχ.) φοροεισπράκτορας.

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΟΡΓΑΝΩΣΗ

- **Σαρδάμ**

~~αλφαβητικά εγγύτερα
λήμματα~~

μερική φωνητική /
φωνολογική ομοιότητα –
σημασιολογική ομοιότητα

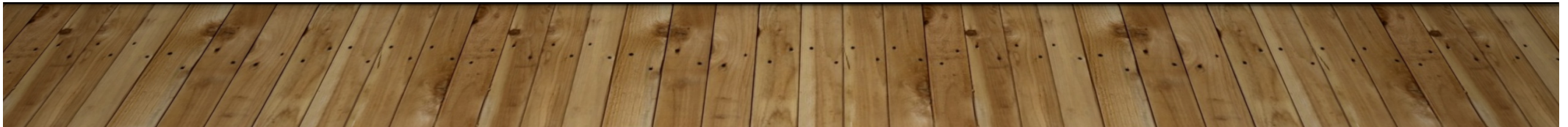

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΟΡΓΑΝΩΣΗ

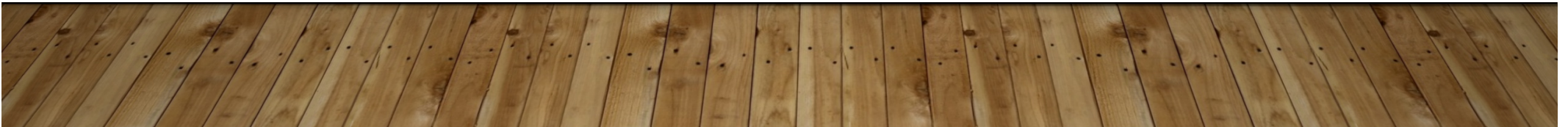
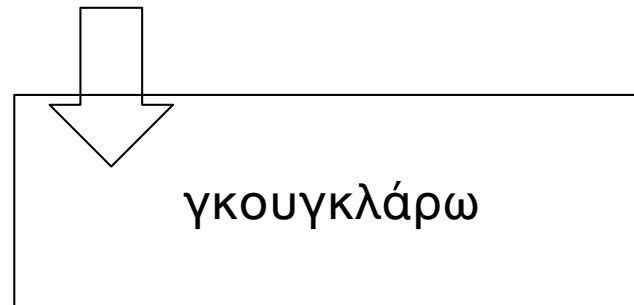
Οργάνωση του νοητικού λεξικού →

θεματικό γλωσσικό λεξικό
λέξεις με βάση τις σημασιολογικές
σχέσεις

πολυπλοκότερη
οργάνωση από το
γλωσσικό λεξικό

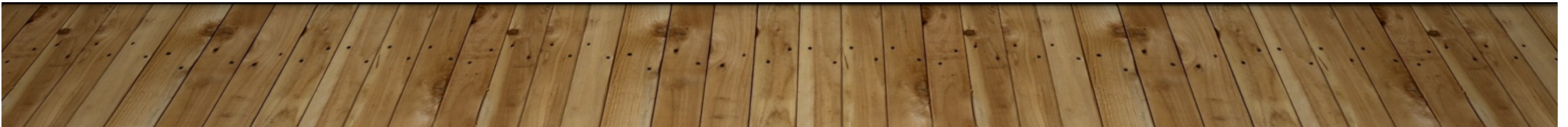
ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ

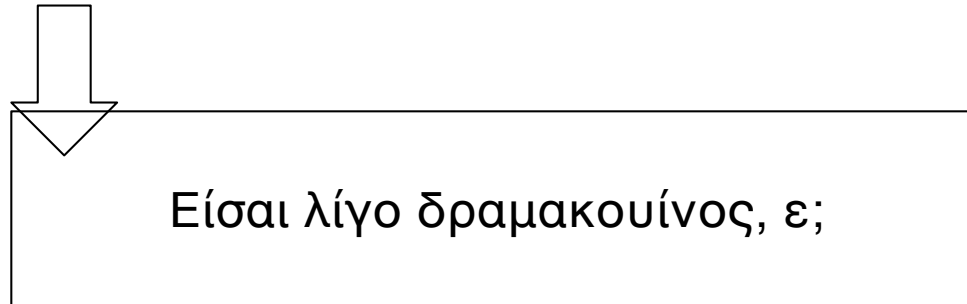
ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ

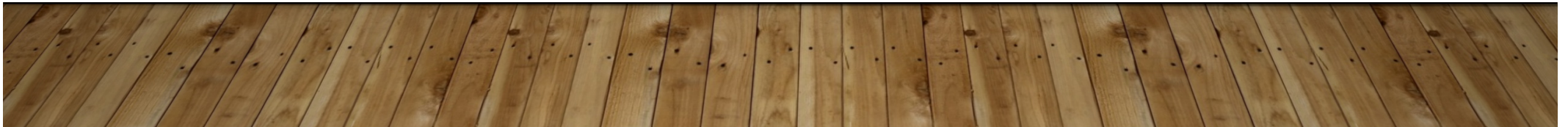
Ο Νίκος είναι πολύ γκουγκλάκας
ινσταγκραμάκας

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ

Είσαι λίγο δραμακούνος, ε;

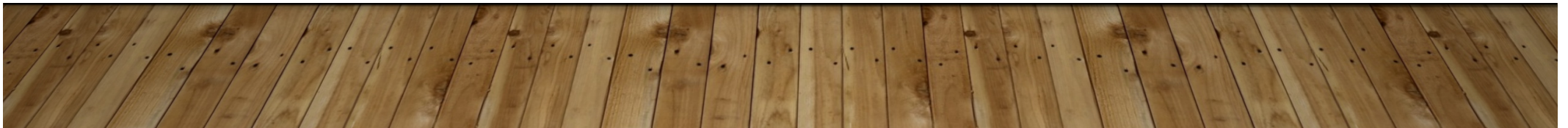

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ

Λεξικό Τριανταφυλλίδη]

- βιβλίο το [νινίιο] Ο39 : 1. φύλλα χαρτιού τυπωμένα και ενωμένα στη μια πλευρά τους, έτσι ώστε να αποτελούν ένα ενιαίο σώμα που εκδίδεται και κυκλοφορεί σε αντίτυπα για να διαβαστεί από το κοινό: Η Αγία Γραφή είναι το πιο πολυδιαβασμένο ~ στον κόσμο. Βγήκα στην αγορά, για να αγοράσω βιβλία. Σχολικά / διδακτικά / ωφέλιμα / λογοτεχνικά / επιστημονικά βιβλία. Ακριβά / φτηνά βιβλία. Χοντρά / δεμένα / άδετα / πανόδετα / δερματόδετα βιβλία. Έκθεση βιβλίου. ~ τσέπης*. Είναι άνθρωπος του βιβλίου, ασχολείται πολύ με το διάβασμα. ΦΡ ανοιχτό ~: Αυτός ο άνθρωπος είναι ανοιχτό ~, ειλικρινής και ανοιχτός, που δεν κρύβει τίποτα. 2. φύλλα χαρτιού, σε σχήμα μεγάλου τετραδίου, όπου γράφονται ή σημειώνονται ποικίλα θέματα ή στοιχεία: Εμπορικά / λογιστικά βιβλία. Βιβλία εσόδων / εξόδων. ~ πρακτικών συνεδριάσεων. Στην πρεσβεία άνοιξε ~ συγχαρητηρίων / συλλυπητηρίων. Τον μήνυσαν, γιατί δεν τηρούσε βιβλία στην επιχείρησή του. 3. τμήμα εκτεταμένου γραπτού έργου: Το ιστορικό έργο του Ηροδότου χωρίστηκε σε εννέα βιβλία. βιβλιαράκι το ΥΠΟΚΟΡ κυρίως στη σημ. 1.
- [λόγ. < αρχ. βιβλίον, υποκορ. της λ. βίβλος (δες στο βίβλος)· βιβλί(ο) -αράκι]

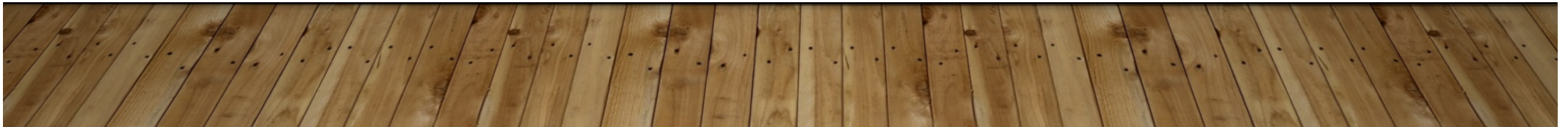
γλωσσικό λεξικό

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ

- «διάβασμα»
- «εξετάσεις»
- «βιβλιοθήκη»
- «σκόνη»
- «ράφι»
- «έκθεση βιβλίου»

νοητικό λεξικό

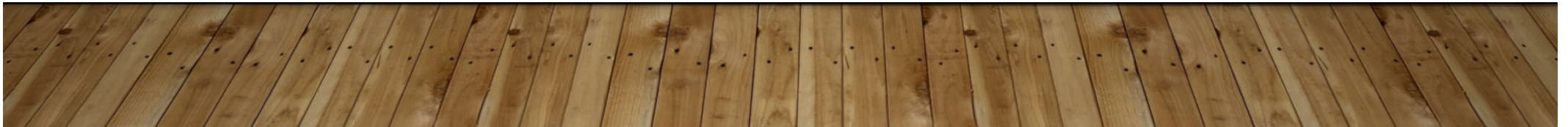
ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ

- **Μόνο μερικές περιπτώσεις συνεμφάνισης δύο λέξεων (συμφράσεις)**

λεπτός λιγνός

*ο χοντρός και ο λεπτός

γλωσσικό λεξικό

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ

- Διαχείριση των λημμάτων ως απομονωμένων στοιχείων π.χ. δεν αναφέρουν τις υπώνυμες λέξεις ενός υπερωνύμου

γλωσσικά λεξικά

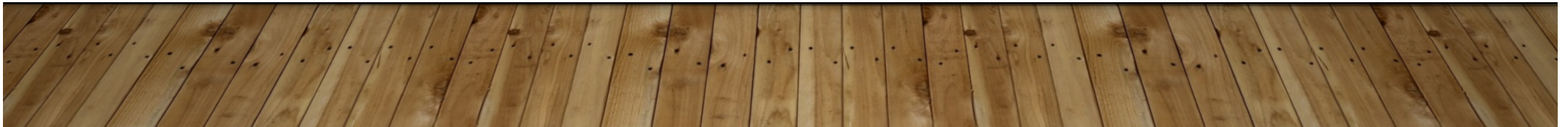
- **ύφασμα** το [ífazma] O49 : επιφάνεια μαλακή και ανθεκτική που σχηματίζεται από την κανονική διαπλοκή οριζόντιων και κάθετων νημάτων στον αργαλειό ή σε ανάλογο μηχάνημα: ~ μάλλινο / βαμβακερό / μεταξωτό. ~ από συνθετικές ίνες. ~ μονόχρωμο / πολύχρωμο / εμπριμέ. Μονόφαρδο / διπλόφαρδο ~. Θέλω ένα ~ που να μην μπαίνει στο πλύσιμο. Εμπορεύεται υφάσματα. Υφάσματα επιπλώσεων. ~ για σεντόνια / για πουκάμισα.

~~ζέρσεϊ, μουσελίνα, ταφτάς,
τουίντ, λαμέ~~

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ

- **σπουργίτι το** [spurjítɪ] O44 & σπουργίτης ο [spurjítis] O10 : κοινότατο στην Ελλάδα μικρόσωμο, συνήθ. γκρίζο και καφέ πουλί με παχύ ράμφος. σπουργιτάκι το ΥΠΟΚΟΡ
- **πάπια** η [párxa] O25α : I. νηκτικό, υδρόβιο πουλί (σε άγρια κατάσταση ή κατοικίδιο) με παχύ σώμα, κοντό λαιμό, πλατύ ράμφος, κοντά πόδια με μεμβράνες ανάμεσα στα δάχτυλα και ποικίλο (συνήθ. φαιό) φτέρωμα: Στη λίμνη κολυμπούσαν πάπιες και χήνες. Φάγαμε ~ γεμιστή / ψητή. Απαγορεύτηκε το κυνήγι της άγριας πάπιας. Περπατάει σαν ~, για παχύ άτομο (κυρ. γυναίκα), που περπατάει με ανοιχτά πόδια και γέρνει δεξιά και αριστερά. ΦΡ κάνω την ~, προσποιούμαι ότι δε γνωρίζω, δεν καταλαβαίνω κτ., αποφεύγω να πάρω θέση· ΣΥΝ έκφρ. κάνω το κορόιδο. II (ως γλωσσοδέτης) μια ~ μα ποια ~, μια ~ με παπιά. II. είδος ουροδοχείου πλατιού και με μακρύ λαιμό για αρρώστους ή υπερήλικες. παπάκι* το ΥΠΟΚΟΡ. [μσν. πάπια ίσως ηχομιμ. < κραυγή πα-πα-πα]

~~ομοιότητες/διαφορές
πτηνών π.χ. πέταγμα~~

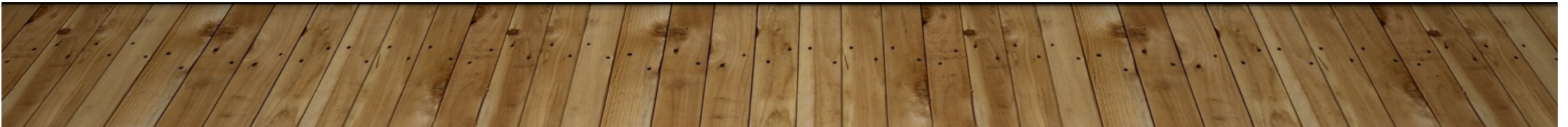

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ

- Χαμηλή / υψηλή συχνότητα χρήσης

π.χ. σπίτι εστία

Νοητικό λεξικό

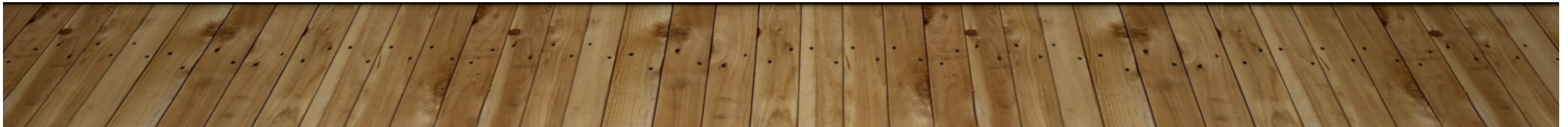

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ

Ο βοσκός άρμεξε τα πρόβατά του
!Ο βοσκός άρμεξε το μαντρί του

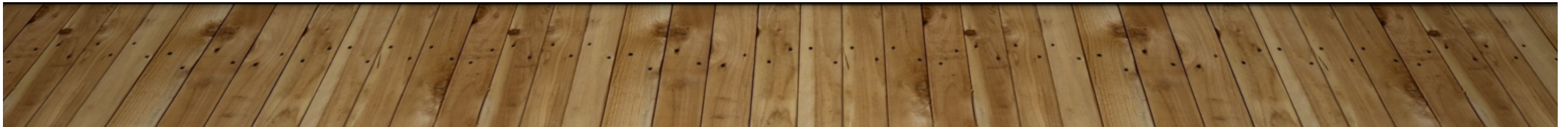
εύκολο πρόβλημα
το πρόβλημα είναι εύκολο

Ο προηγούμενος Πρόεδρος της
Δημοκρατίας
*Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας
είναι προηγούμενος

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ

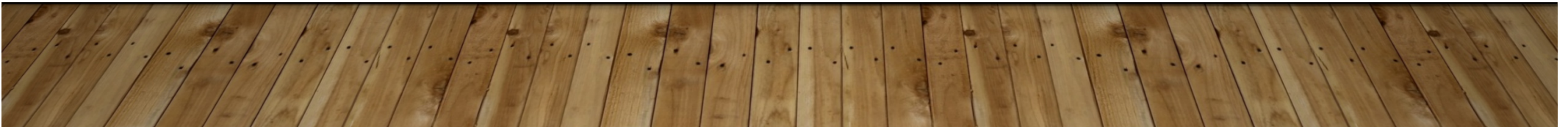
Οι σημασιολογικές πληροφορίες που χαρακτηρίζουν το περιβάλλον χρήσης δεν δίνονται με επάρκεια στα γλωσσικά λεξικά.

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ

Γλωσσικό λεξικό → μία
προφορά

Νοητικό λεξικό: παραπάνω
προφορές π.χ. Διαλεκτική

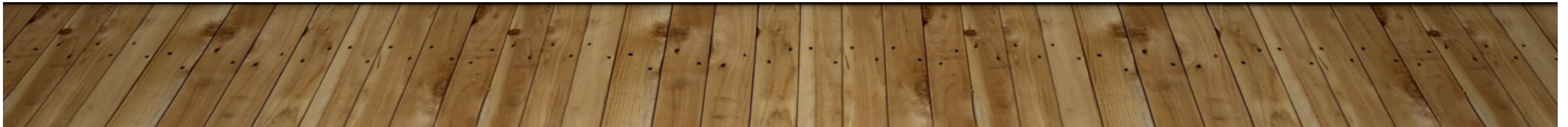
ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ

ΓΛΩΣΣΙΚΟ ΛΕΞΙΚΟ

- Πεπερασμένος αριθμός λημμάτων / συνεχώς ξεπερασμένο
- Βασικές πληροφορίες
- Δεν ακολουθεί την ταχύτητα της γλωσσικής αλλαγής & της συνεχούς ανανέωσης του αποθέματος των λέξεων μιας γλώσσας

ΝΟΗΤΙΚΟ ΛΕΞΙΚΟ

- Μη πεπερασμένος αριθμός
- Απεριόριστες πληροφορίες
- Συνεχής ανανέωση στο επίπεδο δημιουργίας νέων λέξεων αλλά και στο επίπεδο αλλαγής της γλώσσας

ΝΟΗΤΙΚΟ VS ΓΛΩΣΣΙΚΟ ΛΕΞΙΚΟ

- **Νοητικό λεξικό → τεραστίων διαστάσεων
πολυπλοκότητα εσωτερική δομή**

